

GERILLAHÁBORÚ NYUGAT-SZAHARÁBAN

POLISARIO VS. MAROKKÓ ÉS MAURITÁNIA

BESENYŐ JÁNOS

Tanulmányomban a nyugat-szaharai őslakosokat képviselő Polisario Front és a Marokkói Királyság, valamint Mauritánia között vívott gerillaháborút mutatom be, amely a mai napig tanulsággal szolgálhat a sivatagi COIN műveletek során. Nem csak egy sikeres gerillaháború megvívásához szükséges tevékenységeket ismertetem, hanem az ellenük való hatékonyabb védekezési módszereket is. Ugyanis ez az első olyan művelet, ahol a gerillák ellen szokatlan módon fellépő a marokkói kormányzat, egy erődítményrendszer felépítésével, valamint a Nyugat-Szaharában állomásozó egységek, harceljárásmódok radikális átalakításával hosszú távon ható sikereket ért el.

A kezdetek, a saharávi nacionalizmus

A spanyolok által az 1800-as évek végén elfoglalt nyugat-szaharai területek sorsával kapcsolatosan már az 1970-es évek elejétől több elképzelés látott napvilágot.¹ Szerették volna a spanyolok megtartani „tengerentúli megyeként,”² igényt tartott rá a szomszédos Marokkó és Mauritánia is, míg az őslakosok a saját független államukat szerették volna kikiáltani. A több mint száz törzsből álló saharáviakat a spanyolok által létrehozott – és őket maximálisan kiszolgáló – PUNS és az őslakosok által létrehozott Polisario Front képviselte, amelyek végül egyesültek az országot a spanyolok kivonulása után elfoglaló Marokkó és Mauritánia ellen. Az 1973-ban alapított Polisario először a spanyolok ellen lépett fel fegyveresen. Első akciójukat 1973. május 20-án hajtották végre az El-Khangában lévő spanyol katonai ellenőrző pont ellen. Hamarosan több más támadást is végrehajtottak olyan kisebb katonai állomáshelyek ellen, mint Mahbas, Echderia, Bir Lehmar, Tifariti, Hauza, Amgala vagy Guelta Zemmour, illetve többször megtámadták a Bou Craa-i foszfátbányákat, és az ezeket a kikötővel összekötő foszfátszállító berendezéseket megrongálták. A spanyolok erre válaszul mozgósították egységeiket, hogy leszámoljanak velük. 1974 márciusában megindították a „Barrido” műveletet (Operacion Barrido), amely során harci helikoptereket is bevetettek a Polisario fegyveresei ellen. Ekkor még a környező államok – Marokkó, Mauritánia és Algéria – hivatalosan a terület önrendelkezését támogatták. Később azonban Marokkó és Mauritánia is magáénak követelte a területet, amit Algéria akkori elnöke, Boumediene ellenezett, ezért 1975 nyarától elkezdte támogatni a Polisariót, majd júniusban felszabadítási mozgalomnak ismerte el.

Küzdelem a Spanyol-Szaharáért

1974. december 13-án az ENSZ meghozta a 3292.(XXIX.) határozatát a népszavazás elhalasztásáról, egy vizsgálóbizottság kiküldéséről Nyugat-Szaharába és a Hágai Nemzetközi Bíróság véleményének kikéréséről. A küldöttség komoly szervezési és előkészítési folyamat után 1975. május 8. és június 9. között látogatott el Nyugat-Szaharába, Madridba és a környező államok fővárosaiba.³ A bizottság jelentése egyértelművé tette, hogy az őslakosok támogatják az egyre meghatározóbb szerepet betöltő Polisariot és független államot akarnak.⁴ A spanyolok tartva attól, hogy megmaradt befolyásukat is elveszíthetik a területen, titkos tárgyalásokat kezdtek Algírban a Polisario vezetőivel a hatalom békés átadásáról. A tárgyalások ideje alatt a Polisario felfüggesztette a spanyolok elleni támadásokat.⁵ A tárgyalások során a saharaiak felajánlották, hogy a spanyolok további húsz éven keresztül térítésmentesen használhatják a foszfátbányákat, és megtarthatják a halászati jogok jelentős részét is. Válaszul a spanyolok a szervezetet félhivatalosan elismerték. Mivel tudták, hogy Marokkó ragaszkodik Nyugat-Szahara megszállásához, a Polisario megpróbálta a marokkói területi követelésektől tartó Mauritániát is a maga oldalára állítani.⁶ Felajánlották az akkori elnök, Mokhtar Ould Daddah számára a két terület egyesítésével, az ő vezetése alatt működő szövetségi állam létrehozását.⁷ A mauritániai elnök azonban biztos volt abban, hogy a marokkóiakat nem tudják megállítani, és majd a Hágai Nemzetközi Bíróság is az ő területi igényeiket fogja támogatni, ezért inkább a marokkóiakkal való együttműködést választotta. A spanyolok nem voltak képesek megőrizni a befolyásukat Nyugat-Szaharában, ráadásul Arias Navarro minisz-

▲ 1. kép: Marokkói partizánvadász egység katonái

terelnök és támogatói tartottak attól, hogy a Polisario mint radikális nacionalista szervezet, a függetlenség elnyerése után bázist biztosítana a spanyolellenes Kanári-szigetek Függetlenségi Mozgalomnak (Canary Islands Independence Movement – CIIM), amely akkor Algírban működött.⁸ Így végül feladták a területet és 1975. november 14-én megkötötték a Madridi Szerződést Marokkóval és Mauritániával, amelyek a szerződés alapján Nyugat-Szaharát felosztották egymás közt.⁹

November 15-én El-Vali, a Polisario vezetője bejelentette, hogy a Madridi Egyezményt semmisnek tekintik, ettől függetlenül a marokkói uralkodó, II. Haszszán november 25-én bejelentette, hogy a nyugat-szaharai dossziét becsukta, és kinevezte Ahmed Bensoudát a terület kormányzójának. A Polisarioval kapcsolatosan a király kijelentette, hogy vezetőik képtelenek a közel 60 ezer szaharávit összefogni, legfeljebb néhány zsoldossal képesek akciókat szervezni, akik azonban alkalmatlanok a sivatagi harcra. Ezt a kijelentését annak tudatában tette, hogy jelentették neki, a korábban a spanyolok által alkalmazott kb. 2500 fő helyi katona és rendőr szinte egységesen, fegyvereivel együtt áttált a Polisariohoz.¹⁰ Az őslakosok katonai képességével kapcsolatosan többen is megfogalmazták a kétségeiket, pl. az amerikai nagykövet a jelentésében a következőket írta: „a Polisario csak kevés gerillával rendelkezik, akik nem képesek tartósan ellenállni a sokkal jobb marokkói csapatoknak, és a légi felderítés könnyen képes lokalizálni a pozíciójukat”. Az International Institute for Strategic Studies állásfoglalása hasonló volt: „Egy

▲ 2. kép: A Berm megerősített állásaiban őrködő marokkói katonák

gerillaháború a Spanyol-Szahara nyílt sivatagában szinte lehetetlen, mivel a védekező fél (marokkóiak) szinte teljesen képes kontrollálni a támadók mozgását.”¹¹ A helyiek képességét bírálók azt azonban nem vették figyelembe, hogy a saharáviak évszázadok óta a területen éltek, akklimatizálódtak ahhoz, ismerték az összes karavánutat, járható ösvényeket és a víznyerő helyeket, így a sivatag által nyújtott lehetőségeket mesterien kihasználták a marokkói csapatok ellen. Az elemzők szerint a marokkói hadsereg felkészültsége sokkal jobb volt, mint a saharáviaké, mivel nem csak a franciák ellen folytattak éveken keresztül tartó felszabadító harcokat, de az ENSZ erők keretében marokkói katonák szolgáltak Kongóban (1960–61), majd részt vettek az Algéria elleni rövid lefolyású határháborúban (1963), illetve harcoltak Szíria oldalán az 1973-as arab-izraeli háború idején. A marokkói hadsereg felszerelése ekkor a térségen belül az egyik legkorszerűbbnek számított, így érthető, hogy mindenki az ő győzelmüket várta. Azonban a marokkóiak nem vették figyelembe a korábbi spanyol gyarmatosítók tapasztalatait, akik az adott korhoz képest igen hatékony gerillaellenes műveleteket hajtottak végre ejtőernyős és más speciális egységek részvételével, éppen a marokkói Liberation Army egységei ellen az Ifni háború idején.¹²

Nyugat-Szahara megszállása

1975. november közepén megkezdődött a marokkói hadsereg bevonulása Nyugat-Szaharába, a spanyolok pedig bejelentették, hogy néhány hónapon belül megszüntetik a polgári közigazgatást a területen és elkezdték a csapataikat kivonni, akiknek a helyét a marokkói és a mauritániai csapatok foglalták el.¹³

A tengerparton előrenyomuló csapatok célja El-Aaiun és a Bou Craa-i foszfátbányák elfoglalása volt. Az első hivatalos hadijelentés szerint a királyi csapatok 100 kilométerre hatoltak be a nyugat-szaharai területekre, majd november 28-án elfoglalták a második legnagyobb települést, Smarát.¹⁴ Nem egészen egy hónapon belül egy 25000 fős kontingens, azaz a marokkói hadsereg harmada tartózkodott a saharai területeken. Ebből 15 000 fő a Saguia El-Hamrai helyőrségekben (Farsia, Jdiriya, Haousa, Smara), 5000 fő El-Aaiunban, míg további 5000 fő a néhai Spanyol-Szahara déli határainál állomásozott. A csapatok előrenyomulását a lakosság tömeges elvándorlása kísérte. A területen tartózkodott a rabati amerikai nagykövetség egyik munkatársa, aki így írt az eseményekről: „A városok polgári lakossága szinte teljesen eltűnt”, míg maga az amerikai nagykövet a marokkóiak által megszállt El-Aaiun és Smara városokat „virtuális katonai táboroknak” nevezte.¹⁵ December 11-én a marokkóiak elfoglalták El-Aaiunt, míg az időközben szintén támadásba lendült mauritániai csapatok La Guerrát, majd Tichlát szállták meg. A spanyol egységek december végéig fokozatosan kiűrtették a területet, majd 1976. január 12-én az utolsó katonájuk is elhagyta a néhai Spanyol-Szahara területét. Ezt követően 150 spanyol hivatalnok maradt még El-Aaiunban végrehajtani és felügyelni a terület közigazgatásának problémamentes átadását.¹⁶ A spanyol katonai szolgálatból elbocsátott helyi származású katonák, az addig sokuk számára ellenségnek számító Polisariohoz csatlakoztak, és a marokkóiak elleni harcra létrehozták a Saharai Felszabadítási Hadsereget

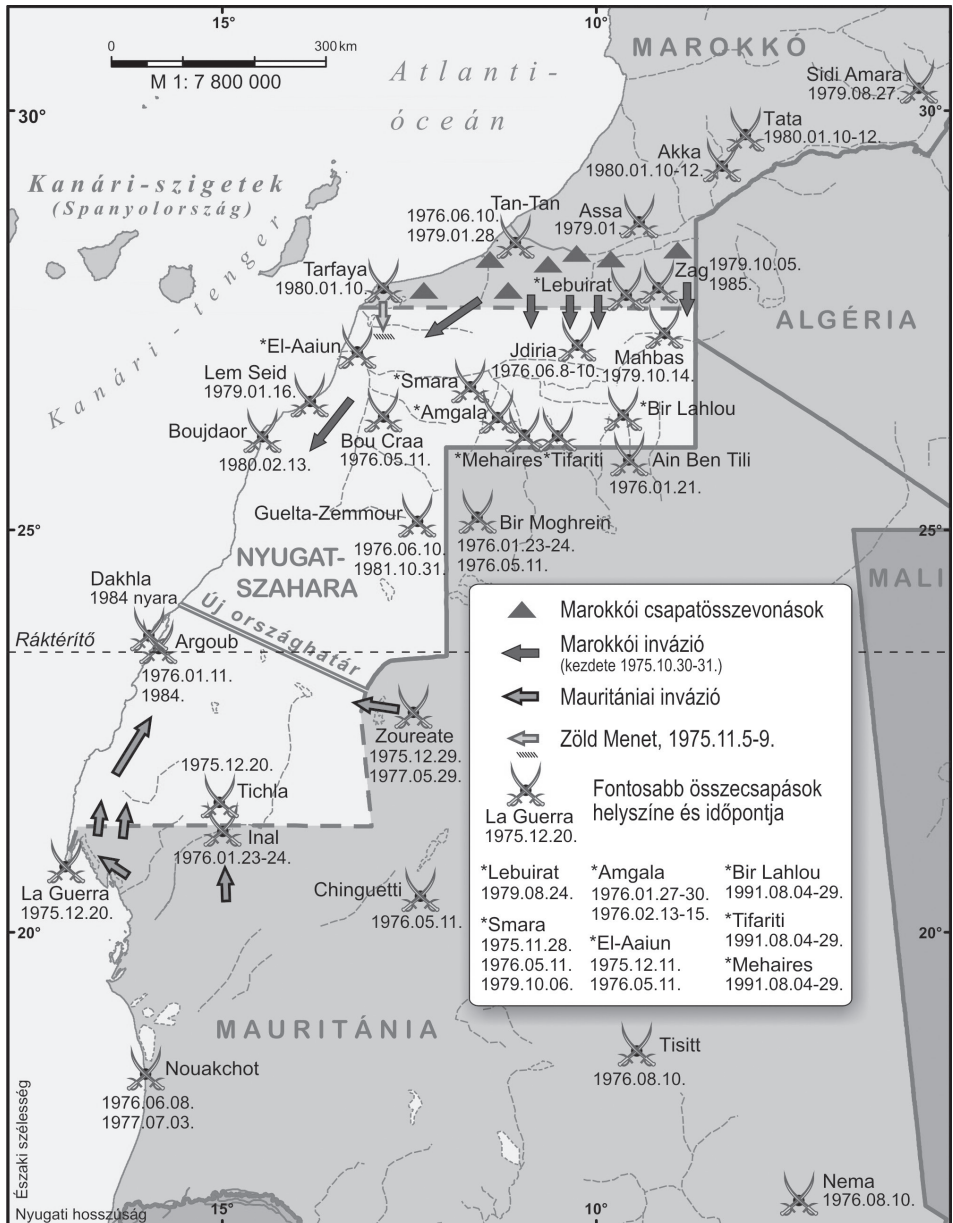

3. kép: Marokkói harckocsi oszlop menetben

(Ejercito de Liberacion Popular Saharaui – ELPS).¹⁷ A szaharáviak a fegyveres szervezetük kiépítésekor felhasználták az algériai és vietnámi modelleket is. A marokkói és mauritániai katonáknál morálisan sokkal elkötelezettebb felkelők vezetői közül pedig a később gerilla háború során nem várt taktikai készségről tettek bizonyosságot.¹⁸ A szaharáviak emellett több esetben is fegyvereket kaptak a kivonuló spanyol katonáktól, sőt, olyan is előfordult, hogy a spanyolok átadtak nekik néhány erődítményt is.¹⁹ A gyengén felfegyverzett nyugat-szaharaiak főként védekező harcokat folytattak és folyamatosan evakuálták a marokkói csapatok brutalitása következtében menekülésbe kezdett polgári lakosságot.

A szaharaiak azonban felvették a kesztyűt és ellentámadást indítottak. Egy kisebb egységük már december 29-én megtámadta a mauritániai Zuerat városát. A bányaközpontként funkcionáló város a sivatag közepén a fővárostól kb. 400 kilométernyire található. A támadás során kisebb károkat okoztak a bánya berendezéseiben, de a várost nem tudták elfoglalni. Ebben az időszakban a mauritániai hadsereg alig 3000 kiképzett katonával, 2000 csendőrrel és néhány előregeedett vadászgéppel rendelkezett, ezért könnyebb célpontot jelentett az őket folyamatosan gerilla harcmodorral zaklató szaharáviak számára.²⁰ Ugyancsak a mauritániai katonák védték a híres régi idegenlégiós erődöt, Ain Ben Tili-t is, amelyet körbevettek a szaharávi egységek. A szorult helyzetben lévő védők felmentésére Ould Daddah elnök a marokkói légierőtől kért harci gépeket. Azonban a légierő egységei sem tudták felmenteni

az erődöt, sőt, egy Northrop F-5 típusú gépüket a gerillák le is lőtték. Az erődöt végül január 21-én elfoglalták a Polisario csapatai. A következő napokban a gerillák megtámadták Bir Moghreïn és Inal városokat, és bár számottevő kárt okoztak, azokat a mauritániai hadsereg összehangolt ellentámadása miatt elfoglalni nem

1. térkép: A fontosabb összecsapások Nyugat-Szahara területén 1975-1991 között

tudták. A mauritániaiak francia segítséggel átszervezték a csapataikat, és december harmadik hetében a nyugat-szaharai határnál ellentámadásba mentek át. Rövid, de annál véresebb harc után elfoglalták La Guerra városát, és megkezdték a Polisario katonák és a velük szimpatizáló civil lakosság elűződését a területről. A támadók a Villa Cisneroshoz közeli Argoub kisvárost csak kétheti ostrom után, január 11-én tudták elfoglalni. A várost védő közel kétszáz katona és polgári személy az utolsó töltényig harcolt, a mauritániaiak csak néhány súlyosan sebesült katonát tudtak foglyul ejteni, mivel az ellenállók többsége a harcok alatt életét veszítette. Ettől kezdve a szaharáviaknak már csak egy választása maradt, a menekülés.²¹ A menekülők először Nyugat-Szahara Mauritániával határos északi területeire tartottak (Amgala, Guelta-Zemmour, Oum Dreiga, Tifariti stb.), majd később az algériai hadsereg segítségével Algériába evakuálták őket.²² A menekültek szállítása mellett az algériaiak fegyverrel, élelmiszerekkel, ivóvízzel és gyógyszerekkel támogatták a szaharávi katonákat.²³ Már ebben az időben látszottak az első repedések a marokkói-mauritániai szövetség falán. A marokkóiak ugyanis attól való félelmükben, hogy a mauritániai csapatok nem tudják a kitűzött határidőre elfoglalni Villa Cisnerost, Dlimi ezredes vezetésével bevonultak oda. Annak ellenére, hogy a Madridi Egyezmény szerint a város mauritániai fennhatóság alá került, a marokkóiak helyőrséget telepítettek oda. Habár a városban a mauritániaiak közigazgatási központot hoztak létre, az igazi katonai erőt végig Marokkó képviselte.²⁴

1976. január 27-én a marokkói hadsereg egységei megtámadtak egy „humanitárius tevékenységet” végző algériai konvojt Amgalánál,²⁵ majd a több napig tartó harc

▲ 4. kép: Járőrök Dakhla környékén

után a súlyos vereséget szenvedett algériai csapatok visszavonultak.²⁶ A feldühödött algériai katonai vezetés azonnali visszacsapást követelt, és a háború kitörését éppen csak elkerülték. Ettől kezdve az algériai vezetés ugyan megsokszorozta a felkelőknek nyújtandó anyagi támogatását, de a további harcoktól következetesen távol tartotta a csapatait.²⁷ A visszavágás nem sokat késett, ugyanis február 13-15. között a második algálai csata során a Polisario egységei vereséget mértek a marokkói csapatokra.

Erőviszonyok tekintetében a marokkói és mauritániai szövetségesek jobban álltak, bár a francia fegyverekkel felszerelt és francia kiképzők által irányított mauritániai csapatok harcértéke alacsony szintű volt.²⁸ A gerillák oldalán a szövetségesekkel szemben alig néhány ezer, a líbiai és algériai hadseregtől származó kézfegyverekkel, aknavetőkkel és néhány páncélos és repülőelhárító rakétával felszerelt önkéntes állt.²⁹ A harcok során a marokkóiak nem csak gyalogsági egységeket vetettek be, hanem több alkalommal is bombázták a településeket, valamint a szaharáviak menekülttáborait.³⁰ Ennek következtében a megszállt területekről a polgári lakosság tömeges elvándorlása felgyorsult. Először csak 9000 menekült élt a sivatagban kialakított táborokban, majd 1975 végén már 70 000 főről van tudomásunk,³¹ de 1976. február végén már 100 000 fő tartózkodott az Algéria területén felállított menekülttáborokban, főleg nők, gyerekek és öregek.³² A férfiak azonban felvették a harcot és 1976. február 27-én kikiáltották a Szaharai Arab Demokratikus Köztársaságot és háborút hirdettek Marokkó és Mauritánia ellen.³³ Ennek ellenére a marokkói hadsereg folytatta az előrenyomulást és egyre nagyobb területet terület szállt meg. A szövetségesek 1976. április 14-én hivatalosan is aláírták a terület felosztásáról szóló szerződést, amelyben Marokkó kapta meg a két legnagyobb várost, El-Aaiunt, Smarát és a foszfátbányákat, így az addig meglévő területeit megközelítőleg 35%-kal növelte meg.³⁴ Míg Mauritánia – bár megkapta Villa Cisnerost és egy igen jó halászati adottságokkal rendelkező hosszú partszakaszt – a neki juttatott területen sivatagi homokon kívül mást nem talált.³⁵

Gerillaháború a megszálló országok ellen

A Polisario a terület felosztása után újra elkezdte a harcokat. A május 20-i offenzívaként ismert támadássorozat május 11-én csúcsosodott ki, amikor összehangolt támadást indítottak El-Aaiun, Smara, Bou Craa, Bir Moghreïn és Chinguetti ellen, illetve megrongálták a foszfátszállító szalagrendszert.³⁶ A kisebb rajtaütések sikerrein felbuzdult gerillák 1976. június 8-án a reggeli órákban megtámadták Mauritánia fővárosát, Nouakchottot is.³⁷ A 600 főből álló katonai egység több mint 1000 kilométert tett meg észrevétlenül az ellenséges terepen, ami komoly terepismeretről és a helyi lakosság támogatásáról tanúskodott. A támadás majd egy órán keresztül tartott, a kiszemelt objektumokat aknavető és géppuskatűzzel árasztották el. A helyi csapatok egy része elmenekült ugyan, azonban a szaharáviak a győzelmet nem tudták kiaknázni, mivel vezetőjük, El-Vali Musztafa Szajed maga is elesett a támadás során.³⁸ A támadással egyidejűleg a Polisario az északi területen katonai akciókat hajtott végre Tan-Tan, Jdiria és Guelta-Zemmour ellen is. A szaharáviak ekkor már taktikát váltottak, ugyanis rájöttek, hogy a gépesített és korszerű technikával fel-

szerezelt marokkói egységek ellen nem tudják a még birtokukban lévő településeket hatékonyan védelmezni, és áttértek az általuk már ismertebb és nagyobb sikereket hozó gerilla hadviselésre.³⁹ Mivel mind a dél-marokkói, mind a mauritániai területeken is éltek szaharáviakkal rokon törzsek, szinte minden támadás során számíthattak a helyi lakosság egy részének támogatására. A Polisario néhány száz fős egységei így viszonylag könnyen mozoghattak nemcsak a megszállt, de a velük szembenálló ellenséges államok területein is. Így bár a marokkóiak a városokat és a spanyolok által átadott erődöket szilárdan kézben tartották, de az utánpótlási vonalaik állandó támadások alatt álltak.⁴⁰ A felkelőket erősítette az általuk igen jól ismert változékony domborzatú terület.⁴¹

Mauritánia szerepe a konfliktusban

A két ország közül a gyengébb a belső gazdasági és etnikai feszültségekkel is küszködő Mauritánia volt, ezért a Polisario a szűkös erőforrásait inkább a mauritániai csapatok elleni harcra fordította. A szaharáviak a szaharai arab hagyományok szellemében, kiképzettség és megfelelő nehéz fegyverzet hiányában gerilla akciókat (ghazzi) szerveztek. Land Roverekkel és könnyű kézfegyverekkel felszerelt egységeik (kataeb, katib) több száz kilométer megtétele után váratlanul jelentek meg, majd a gyorsan kivitelezett támadások után el is tűntek.⁴² Mivel a mauritániai sivatag majd kétszer akkora, mint Franciaország, a helyi hatóságok rendelkezésére álló katonai és rendőrségi erők elégtelenek voltak a terület ellenőrzésére.

^ 5. kép: Marokkói gyorsreagálósú erők Smara környékén

Mivel a szaharáviak felismerték, hogy csak katonai eszközökkel nem képesek a mauritániaiakat térdre kényszeríteni, politikai és gazdasági nyomásgyakorlást is alkalmaztak. Szisztematikusan támadták a gazdasági célpontokat, hogy a polgári lakosságot is a kormányzat ellen fordítsák. A felkelők által indított támadások a mauritániai vasércbányákat a kikötővel összekötő vasútvonalat pedig folyamatosan megrongálták, ezzel súlyos problémákat okozva az országnak, amelynek a fő bevételi forrását a vasérc jelentette.⁴³

A mauritániai politikai vezetést a támadások ugyan megdöbbenették, de úgy gondolták, a hadsereg vezetésében gyorsan végrehajtott személycserékkel még orvosolható a helyzet. Így a vezérkari főnököt azonnal elmozdították beosztásából, és helyére az addig a második katonai körzetet vezető Ahmed Ould Bouceif alezredest neveztek ki. Ekkor fogalmazta meg a mauritániai vezetés az első kritikáit a marokkói hadsereg tevékenységével kapcsolatban is, mivel azt várták, hogy a marokkóiak ellenoffenzívát indítanak a Polisario egységei ellen. Ők azonban védekezésre rendelkeztek be, és nem üldözték a sivatagba visszavonuló szaharáviakat. Így történhetett meg, hogy a Polisario fegyveresei a marokkóiak által megszállt zónából indítottak támadást a mauritániai Nema és Tisitt települések ellen.

A fokozódó támadások miatt a mauritániai hadsereg létszámát 17 000 főre növelték, és korszerűbb fegyvereket vásároltak.⁴⁴ A frissen toborzott katonák kiképzését a francia segítséggel létrehozott Atar városi katonai kiképzőközpontban felgyorsították, de számottevő sikereket még ezek után sem értek el.⁴⁵ A felkelők 1977. május 9-én ismételten megtámadták a mauritániai Zueratot, amelynek következtében a villamos erőmű, az üzemanyagtartályok és a bánya berendezései súlyos károkat szenvedtek, olyannyira, hogy egy időre a termelést is le kellett állítani. Mauritánia ekkor már csak a Marokkóval megkötött katonai egyezmény által biztosított katonai segítséggel, valamint Szaúd-Arábia, Kuvait, Elefántcsontpart⁴⁶ és az Egyesült Arab Emírátsuk pénzügyi támogatásaiból tudta a nyugat-szaharai helyzetből adódó problémáit orvosolni.⁴⁷ A frissen érkezett marokkói segélycsapatok jelenléte ellenére a Polisario egységei júliusban ismét megtámadták Nouakchottot, majd a sikeres támadás után minimális veszteséggel vonultak vissza.⁴⁸

A mauritániaiakkal szövetséges franciák ekkor egy 200 fős katonai egységet küldtek a főváros biztosítására, majd november végétől a dakari légi bázisról a „Lamantin hadművelet” keretén belül Jaguár típusú harci gépeket irányítottak a nagyobb mauritániai települések védelmének megerősítésére. A kialakult mauritániai helyzet komolyan aggasztotta a franciákat, ugyanis a terület Párizs katonai és gazdasági érdekszférájukba tartozott. Annak ellenére, hogy Mauritánia függetlensége elnyerése után kihangsúlyozta a franciáktól való különállását, mégis ezer szállal kötődtek hajdani gyarmatosítójukhoz. A „Lamantin művelet” során a szenegáli Oukkam repülőtéren állomásozó francia szuperszonikus vadászgépek egy részét készütségbe helyezték, mivel azok alig 50 perc alatt elérhették Nouakchott térségét. A bázison települt 1300 francia katonából álló egységet, pedig további 300 fővel megerősítették.⁴⁹ November elsején éjszaka a gyorsreagálású erőkből álló egység Michael Forget tábornok vezetésével megérkezett a szenegáli bázisra, majd a

tábornok 60 speciális kiképzettségű katonájával néhány napon belül áttelepült Mauritánia (Atar) területére. Az ouakkami bázis vezetését Huret ezredes vette át, aki a „Lamantin hadművelet” logisztikai biztosításáért is felelt. Forget a megérkezése után azonnal megkezdte a kommunikációs vonalak kiépítését Ouakkam és a mauritániai támaszpontok között. A francia tengerészet által biztosított Breguet-Atlantic gépek közben felderítő járőrözéseket hajtottak végre Mauritánia fölött.⁵⁰ A felderítések célja az volt, hogy lokalizálják és megfigyeljék a Polisario egységek mozgását, majd tájékoztatást adjanak az ellentámadásra felkészült mauritániai katonai és csendőri egységeknek, illetve a francia vadászgépeknek. A francia tanácsadók még katonai térképeket is készítettek a mauritániai hadsereg egységei számára, mivel azok nem ismerték kellőképpen az általuk megszállt területeket. A francia titkosszolgálat tapasztalt zsoldosokat is toborzott a mauritániai katonák támogatására. Ezért is mondhatta Keith Somerville, hogy: „Többé-kevésbé Franciaország működteti a mauritániai fegyveres erőket.” A mauritániai kormány kérésére a marokkóiak is küldtek katonákat a műveletek támogatására.⁵¹

Úgy tűnt, hogy ilyen erővel a Polisario katonái nem vehetik fel a versenyt, ezért a mauritániai vezetés újraindította a vasúti forgalmat az ekkor már egy hónapja nem üzemelő Nouadhibou–Zouerat vasútvonalon. A szaharáviak azonban már az első szállítmányt megtámadták, és a francia mozdonyvezetőt, a szállítmányt kísérő mauritániai katonákkal együtt foglyul ejtették. A felbőszült franciák november

Λ 6. kép: Polisario fegyveresek pihenőben

25-én további négy Jaguár típusú harci repülőgépet irányítottak át touli bázisukról Mauritániába, hogy részt vegyenek a Polisario egységek elleni válaszcsepásokban.⁵² A Jaguárokat először december 2-án vetették be a vasútvonalat Boulanour helység mellett megtámadó gerillák ellen, majd december 12-én Zouerat város környékén. A „Lamantin hadművelet” ugyan sok kárt okozott a gerilláknak, megállítani mégsem tudta őket, sőt, azok a tapasztalatokat feldolgozva, kisebb csoportokra osztódva továbbra is támadták a mauritániai célpontokat.⁵³ Az 1977–1978 években támadásaikkal szinte teljesen megbénították a Zuerat–Nouadhibou közötti vasúti közlekedést, és lehetetlenné tették a mauritániai költségvetés jelentős részét biztosító vasércbányászatot.

Annak ellenére, hogy a kormány bevételei jelentősen csökkentek, a katonai kiadásokat 1976-ban közel 50%-kal, majd 1977-ben további 26%-kal emelték, ami a kormány összes kiadásainak közel 30%-át jelentette. A kormány csak újabb marokkói segélycsapatok behívásával tudta a rendet fenntartani, de ezzel a gerillákat megállítani nem lehetett, és a hadsereg vezetőinek bizalma is megrendült a Marokkóval folytatott szövetségi politizálásában.⁵⁴ Több arab származású mauritániai tiszt úgy érezte, hogy megalázták a nemzeti büszkeségüket, mivel a háború irányítását elvették tőlük a marokkóiak, így ők másodhegedűs szerepbe kényszerültek.⁵⁵ Az elégedetlen tisztek 1978. július 10-én megbuktatták Mokhtar Ould Daddah elnököt, majd megkezdték a szaharáviakkal a békekötés lehetőségéről szóló tárgyalásokat.⁵⁶ Válaszul a Polisario július 12-i hatállyal egyoldalú tüzszünetet jelentett be Mauritániával szemben. Mivel Mauritánia területén legalább 8 000 marokkói katona állomásozott,⁵⁷ így a kormánynak igen szűk mozgás tere volt és nem volt képes egyszerre kielégíteni Marokkó, a Polisario és Algéria igényeit is. Ismét Franciaországot kérték fel a közvetítésre, de hamarosan kiderült, hogy Mauritánia nem képes egyedül dönteni a Polisarioval megkötendő békeszerződésről, azt pedig hogy a Szaharai Arab Demokratikus Köztársaságot elismerjék, illetve azonnal és feltétel nélkül kivonuljanak az általuk elfoglalt területekről, szóba sem jöhetett.

Mivel a fegyverszünet a marokkóiakra nem terjedt ki, a szaharávi csapatok január 4-én átlépték a történelmi és valós határként szolgáló Draa folyót, és megtámadták a marokkói Assa városát. A sikeres határ menti rajtaütés után a szaharáviak megindították a volt algériai elnökről elnevezett „Boumediene offenzívát.”⁵⁸ Az első támadást 1979. január 16-án Laayountól alig 10 kilométerre lévő Lemseid település közelében hajtották végre. A csata két napja alatt két nagyobb marokkói hadoszlopot semmisítettek meg. Ez volt az első eset, hogy páncélos erőkkel is rendelkező, motorizált marokkói egység szenvedett vereséget nyugat-szaharai katonáktól. A Polisario közleménye 600 halott, 250 sebesült és 51 fogságba esett marokkói katonáról és tisztről számolt be. Zsákmányoltak 4 páncélozott harcjárművet, 60 terepjárót, megsemmisítettek 7 harckocsit, 96 teherautót, 1 F-5-ös vadászgépet és 4 helikoptert. Az algériai elnök, Bendzsedid Sadli, a nyugat-szaharaiak sikerein felbuzdulva kérte Ould Saleket a béketárgyalások mielőbbi megindítására. A Polisario január 28-án újra behatolt a marokkói területre egy kb. 1200 főből álló 200 terepjáróval és korszerű fegyverekkel felszerelt egységgel és néhány órára elfoglalták a Dél-Marokkó

központjában lévő Tan-Tan városát, ami logisztikai központ és a marokkói légierő egyik bázisa is volt. A sikeres rajtaütést követően a támadók a foglyul ejtett marokkói katonákkal visszavonultak a sivatagba. Az, hogy több mint 500 kilométert tettek meg észrevétlenül a marokkói hadsereg által ellenőrzött területen, a nemzetközi sajtó érdeklődését is felkeltette, bár a marokkóiak tagadták a támadás tényét, a világ értesült róla.⁵⁹

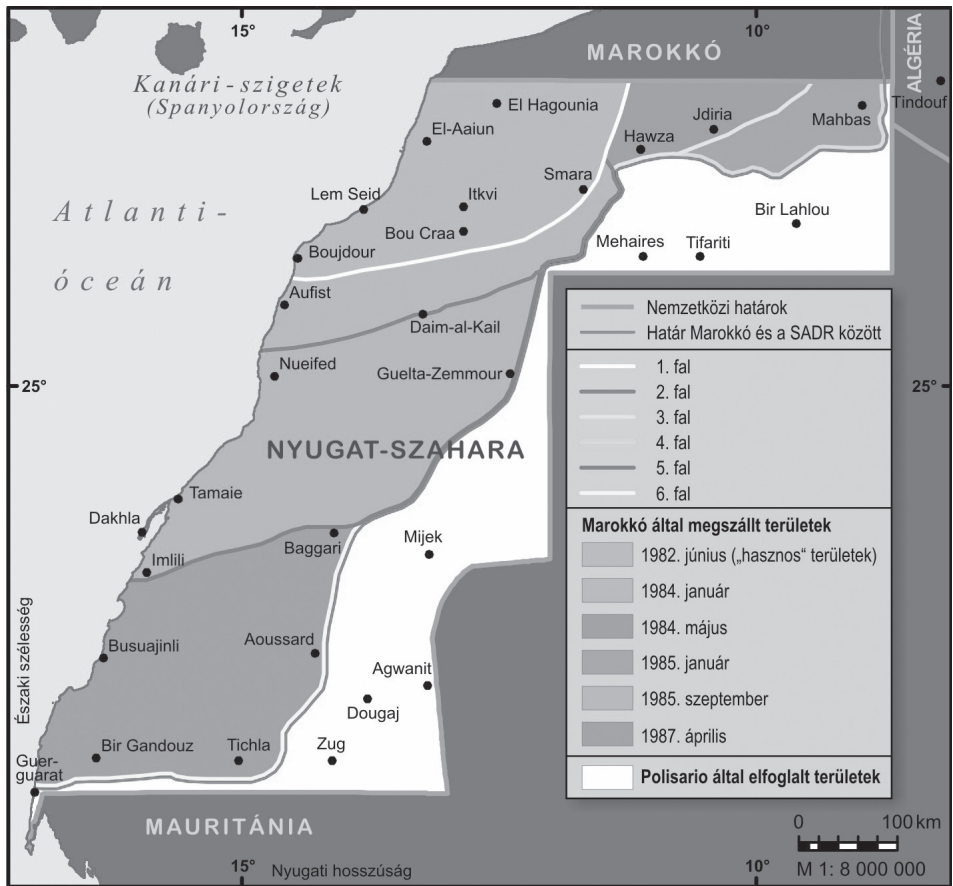
Eközben újabb puccs történt Mauritániában, ahol az új vezetés hajlandó volt békét kötni a szaharáviakkal. 1979. augusztus 5-én Algírban Mauritánia és a Polisario aláírták a békeszerződést, ami alapján Mauritánia elismerte a Polisariót, és visszavonta minden, Nyugat-Szaharával kapcsolatos területi követelését.⁶⁰ Az Algíri Békeszerződés titkos záradéka alapján a mauritániaiak a megállapodást követő hét hónapon belül át kellett volna, hogy adják, az általuk korábban elfoglalt területeket a Polisario fegyvereseinek.⁶¹ Ez azonban soha sem valósulhatott meg. Augusztus 8-án II. Hasszán a Mauritániában állomásozó marokkói katonák nagy részét visszarendelte Marokkóba, kivéve Bir-Moghrein városában lévő 1000 és Tiris el-Gharbiában állomásozó 2400 fős létszámú egységeket. Másnap M'hammed Boucetta a marokkói külügyminiszter, bejelentette, hogy országa semmisnek tekinti az Algíri Megállapodást, mivel Tiris el-Gharbia történelmileg és jogilag is Marokkóhoz tartozik, amit a Hágai Nemzetközi Bíróság döntése is megerősített. Ezután öt Hercules C-130 típusú gép érkezett Dakhlába, több száz marokkói katonával a fedélzetén, akik a már ott lévő katonákkal együtt elfoglalták a várost, majd néhány napon belül hatalmukba kerítették a teljes mauritániaiak által megszállt területet, amit Oued Eddahab néven azonnal Marokkóhoz csatolták.⁶² Így Nyugat-Szahara területének 95%-a került a marokkóiak kezére.⁶³ Később még Marokkó szerepet vállalt egy Haidalla mauritániai elnök elleni sikertelen puccsban, hogy Mauritániát ismét bevonják a Polisario elleni harcokba, de az ország következetesen távol tartja magát az óta a konfliktusból.⁶⁴

Marokkó és a Polisario háborúja

Ezután a gerillák a marokkói csapatok ellen fordultak, akiknek a pozíciója a mauritániaiak kilépése miatt romlott. Ennek ellenére a szaharáviak csak korlátozott sikereket értek el a jobban felszerelt reguláris erőkkel szemben.⁶⁵ Újra visszatértek a már jól bevált gerilla harcmódozhoz, amely ellen már kevésbé tudtak a sivatagi körülményekhez nehezen alkalmazkodó marokkóiak védekezni, akik több helyőrséget alapítottak az általuk elfoglalt területeken. A Polisario fegyveresei kis bázisokat alakítottak ki a Saguia el-Hamra völgyében és a Zemmour-hegységben, többségüket a föld alá rejtve, ahonnan az éjszakai rajtaütéseiket indították, és ahová visszavonulhattak az üldözők elől. Az egységek, hogy elkerüljék a légi felderítést, éjszaka mozogtak, vagy ha nappal kellett utazniuk, akkor olyan terepjárókat használtak, amelyekről minden üveget eltávolítottak, így azok csillogása nem árulta el a helyzetüket.⁶⁶ A támadások kedvelt célpontjai közé tartozott Laayoun, Tarfaya, és a Tan-Tan városát és Tarfayát összekötő híd az Oued Chebeika folyó fölött.⁶⁷ Azonban a gerillák igazi célpontja a Boucraa-i foszfátbányák voltak, ahol a mauritániai támadásokkal megegyező módon szinte lehetetlenné tették a foszfát kitermelését

és elszállítását.⁶⁸ A fő céljuk az a majd száz kilométernyi hosszúságú szállítószalag volt, amely a kibányászott foszfátot szállította a bányákból az El-Aaiuni kikötő területére. A támadók a szállítószalagot több helyen is megrongálták, habár a marokóiak igyekeztek a károkat kijavítani és járőrökkel védeni a területet, kézzelfogható eredményeket nem értek el. A Polisario egységek által végrehajtott támadások miatt a foszfátbányászat szinte teljesen szünetelt a nyugat-szaharai területeken, és csak a Dlimi tábornok által kiötlött védelmi falrendszer, a Berm létrehozása után indult újra a foszfát kitermelése. De mivel Marokkónak saját foszfátbányái is vannak, így a bányászatot és az exportot a Polisario által szervezett támadások teljes egészében sohasem tudták megállítani.⁶⁹

A legkellemetlenebb az volt a marokkói vezetés számára, hogy a Polisario egységei már Marokkó déli területein lévő katonai és gazdasági célpontokat is támadás alá vettek. A gerillák egyik célpontja a Draa folyó völgyében lévő Sidi Amara település volt, ahol 1979. augusztus 27-én a marokkói hadsereg egyik egységét törbe csalták,

2. térkép: A marokkói falrendszer

és szinte teljes egészében megsemmisítették. Szeptember 30-án pedig az algériai határ közelében lévő Guelb Ben Rzouk határállomást foglalták el.⁷⁰ A Polisario figyelmeztette a marokkói uralkodót, amennyiben a csapatai nem hagyják el Nyugat-Sahara területét, a rajtaütések folytatódnak, és fegyvereseik akár Rabat, Agadir vagy Tangier városokban is készek katonai akciókat végrehajtani. De ez csak üres fenyegetés maradt, mivel a szaharáviak csak a Quarkziz, a Bani hegységekben, a Draa folyó völgyében és az Atlasz-hegység egyes területein tevékenykedtek, míg a fent említett városokig soha nem jutottak el.⁷¹

A szembenálló felek ellátása, felszerelése nagyban különbözött, mivel a marokkóiak jelentős anyagi, fegyverzeti támogatást kaptak az Amerikai Egyesült Államoktól,⁷² Franciaországtól és Dél-Afrikától. Az általuk használt fegyverarzenál igen széleskörű volt, rendelkeztek F-5 és C-130-as katonai repülőgépekkel, „Gazelle” helikopterekkel, Ratel, Eland, AML-90MM típusú páncélozott szállítójárművekkel, MK-6 típusú, dél-afrikai gyártmányú páncélozott felderítő járművekkel, különböző légvédelmi ütegekkel, radar eszközökkel és nagy mennyiségű kézfegyverrel. Ezek az országok nem csak fegyvereket, hanem kiképzőket, tanácsadókat is küldtek a marokkóiak számára, sőt Franciaország komoly felderítési (információszerzési) és kiképzési háttérrel nyújtott a marokkói hadsereg részére.⁷³ Persze más országok is szállítottak fegyvert a marokkóiaknak, amelyeknek az ellentételezését főként Szaúd-Arábia fizette ki.⁷⁴ Ezek közé az országok közé tartozott Egyiptom, Irán (még a forradalom előtti időszakban), Belgium, Olaszország, Jordánia, Líbia,⁷⁵ Irak, Brazília, és Spanyolország.⁷⁶ Egyes kutatók szerint Egyiptom, Irán és Jordánia nem a saját fegyvereikből adtak Marokkó számára, hanem a nekik jutott amerikai fegyverekből.⁷⁷ Ezzel együtt a marokkóiak a Szovjetuniótól és Romániától is vásároltak fegyvereket.⁷⁸ Az ország folyamatosan növelte a védelmi és biztonsági feladatokra szánt költségvetést, és ezzel arányosan a hadseregben és a csendőrségen belül szolgálók számát is.

A szaharáviak főként az Algériától, Líbiától, Kubától és egy-egy alkalommal pedig Észak-Koreától⁷⁹ kapott szovjet gyártmányú fegyverzetrel rendelkeztek.⁸⁰ Ilyenek voltak az SA-6 és SA-7 rakéták, a ZSU-23 önjáró légvédelmi gépágyú, különböző páncéltörő fegyverek, lövegek, BMP-1 páncélozott járművek, és néhány T-54 és T-55 páncélos. Ezt az arzenált bővítették a marokkóiaktól szerzett francia és amerikai fegyverek is.⁸¹ A Polisario az egységei kiképzéséhez a konfliktus ideje alatt főként Kubából, illetve kisebb részben Észak-Koreából és a Német Demokratikus Köztársaságtól⁸² kapott tanácsadókat, akik az eddigi információk szerint Tindufban és nem a műveleti területen tevékenykedtek.⁸³

Bár a marokkóiak fölénye vitathatatlan volt, a gerillák 1979. augusztus 24-én mégis elfoglalták a jól megerősített Lebuirat helyőrséget.⁸⁴ A várost és a laktanyát a királyi hadsereg 3. harckocsizó lövészezredének 1000 katonája védte az akkor már hetek óta a környéken portyázó gerillák ellen. A támadók már két sikertelen rohamot indítottak a város ellen, és bár a várost nem tudták elfoglalni, a helyőrséget sikerült jelentősen meggyengíteni. A marokkói katonák harci morálja jelentősen lecsökkent, belefásultak a már négy éve tartó folyamatos, szabadság nélküli szolgálatba.

Az alakulat parancsnoka, Mohammed Azelmat alezredes feletteseinek küldött jelentésében azonnali segítséget kért, de azok nem vették komolyan a figyelmeztetését. Ebben az időszakban a sűrűsödő homokviharok komoly problémákat okoztak a marokkói légierőnek, a gépek nem szállhattak fel, így a légi támogatás esélyével sem számolhatott a bekerített helyőrség. A helyőrség felszabadítására kiküldött alakulatot pedig a Polisario egységek Zag környékén törbe csalták, majd visszafordulásra kényszerítették.

Az augusztus 24-i támadásnál a behatoló nyugat-szaharaiak alig 40 perc alatt felszámolták az ellenállást, és a helyőrséget több mint 24 órán keresztül megszállva tartották. A marokkóiak vesztesége jelentős volt, a jelentések szerint 562 katonájuk halt meg, több harckocsi és páncélozott jármű semmisült meg, a támadók pedig 111 katonát ejtettek foglyul, 37 darab T-54-es harckocsit és több száz kézfegyvert zsákmányoltak.

A sikereken felbuzdulva a felkelők egységei újabb rajtaütéseket hajtottak végre. Például október 5-én figyelemelterelés céljából tűz alá vették a dél-marokkói Zag városát, majd október 6-án elfoglalták a második legnagyobb nyugat-szaharai várost, Smarát.⁸⁵ A várost a marokkóiak jól megerősítették, és a repülőterén Mirage gépek is, állomásoztak. A harc folyamán a királyi hadsereg kb. 5400 jól felszerelt katonát és Mirage F-1 harci gépeket vetett be a felkelők ellen.⁸⁶ Ennek ellenére a támadó csapatok győzelmet arattak. A csata során a marokkói hadsereg 121 katonát veszített,

▲ 7. kép: A szerző és a háborúban részt vett Polisario veterán 2004-ben Kediac Leglegnél

köztük a marokkói egységek parancsnokát, Driss Harti ezredest is. A Polisario fegyveresei a településen élő 700 szaharávit pedig Algériába evakuálták.⁸⁷

A következő csata október 14-én az algériai határtól 60 kilométerre lévő Mahbas városnál zajlott le. A város polgári lakossága még 1975-ben elmenekült, így azt a marokkói csapatok előretolt helyőrségként használták, hogy a Polisario egységeinek beszivárgását megakadályozzák. A bázist 780 katona védte a közel 1200 fős támadó egységekkel szemben. A 24 órán keresztül tartó harcban a túlerőben lévő támadók győzedelmeskedtek, akik a Zag településről érkező felmentő csapatokat is megállították. A csatában, a marokkói katonai vezetés jelentése alapján, a helyőrség állományának több, mint 20%-a elesett, és még többen megsebesültek.⁸⁸ A következő támadás helyszíne Tata városa és az a M'hamid oázis volt, ahol V. Mohammed először nyilvánította ki országa igényét a nyugat-szaharai területekre.

William H. Lewis, egy ismert katonai szakíró később így írt a marokkói hadsereg sikertelenségéről: „A marokkóiak nem vettek tudomást Nagy Frigyes híres mondásáról: Aki túl sokat akar megvédelmezni, az semmit sem tud megvédeni”⁸⁹ Véleménye szerint a marokkói egységeket túl nagy területen szórták szét, szétforgácsolták a tűzerejüket, a logisztikai vonalaik túl hosszúra nyúltak, amit a felkelők támadásai még tovább gyengítettek így nem voltak képesek egységesen fellépni a szaharáviak ellen. A marokkói katonák sokkal nehezebben alkalmazkodtak a nyugat-szaharai körülményekhez, éghajlathoz, alulfizetettek és motiválatlanok voltak, a tisztjeik pedig nem tudtak hatékony COIN taktikát kidolgozni és használni a felkelők ellen, illetve a katonai és vezetői képességeik is hiányosak voltak.

Emellett bizonyos kommunikációs problémák is nehezítették a marokkói egységek tevékenységét. Ugyanis II. Hasszán az ellene elkövetett két sikertelen merénylet miatt nem bízott meg a hadsereg vezetőiben, ezért bármilyen csapatmozgásra, vagy egyéb katonai tevékenységre csak a királyi udvar adhatott engedélyt. Annak hiányában pedig egyetlen alakulat parancsnoka sem mert akcióba lépni, vagy egymással összehangolni a tevékenységüket, amit az őket ellenőrző királyi csendőrség esetleg összeesküvésként értékelhetett volna. Mire az engedély megérkezett a gerilláknak már bottal üthették a nyomát.⁹⁰

A marokkói stratégiaváltás

A megújuló támadások szinte sokkolták a marokkói katonai és politikai vezetést, akik rájöttek, hogy az eddig alkalmazott taktikával képtelenek lesznek a Polisariot legyőzni, sőt egyre többen attól tartottak, hogy ki kell vonulniuk Nyugat-Szaharából, amely beláthatatlan következménnyel járt volna a királyi ház és az ország politikai-katonai vezetése számára. Az általános elkeseredés egyetlen embert nem érintet, a király legfőbb bizalmasát Amed Dlimi tábornokot, aki teljhatalmat kért és kapott a királytól a szaharai műveletek irányítására.

Először felszámolta a sivatagban lévő védhetetlennek ítélt katonai bázisokat, majd a marokkói egységeket a Boukra–El-Aiun és Smara körzetbe vonta össze. A csapatok összevonása és gyorsított kiképzése után 1979. november 5-én megindította először az „Ohoud,”⁹¹ és az „Imann,”⁹² majd pedig a „Larak” és „Zellaka” műveleteket a

szaharáviak ellen. A műveletben 7000 katonát és több Mirage és F-5-ös vadászgépet vetettek be. A tábornok tanulva a korábbi műveletek hibáiból, a harcok folyamán a sivatagot jól ismerő szaharaiakat is alkalmazott,⁹³ illetve a műveleti területeken tartózkodó polgári lakosságot áttelepítették, hogy azok ne nyújthassanak támogatást a Polisario fegyvereseinek.⁹⁴ Az eddigi kudarcaik tapasztalatát felhasználva a marokkóiak a lassan mozgó katonai konvojokat a jól fegyverzett, gyorsan mozgó dzsipes csapatokkal váltották fel.⁹⁵ A csapataik felkészítésében pedig az amerikai hadsereg zöldsapkásai is részt vettek, akik gerilla ellenes harcra képezték ki a marokkóiakat, sőt több esetben is marokkói egyenruhában velük tartottak a műveleti területre is.⁹⁶ Az Ohoud művelet során egy 1500 páncélozott járműből álló konvoj és 6000 katona Tan-Tan városából haladt Dakhla irányába és közben több fegyveres csoportot is felszámolt.⁹⁷ A művelet több mint három héten keresztül tartott, de komoly ellenállásra sehol sem bukkantak, mivel a gerillák nem vállalták a nyílt összecsapást. Így a műveletek inkább erőfitogtatásnak voltak nevezhetőek, komoly sikereket nem értek el és a területet sem voltak képesek pacifikálni a marokkóiak. A marokkói csapatokhoz csatlakozhatott a Jeune Afrique két újságírója, Raphael Margui és Pascal Maitre is, akik elsőkézből tudósíthatták olvasóikat a műveletről.⁹⁸ Az Ohoud műveletet megerősítő „Zelleka” művelet során a marokkóiak a Draa folyó völgyén keresztül közelítették meg a Quarkaziz-hegységben lévő lázadó táborokat, majd felmentették az ostromolt Zag városát. A Larak művelet során a marokkóiak stabilizálták a csapataik helyzetét a Zini-hegység és Smara városa közötti területeken, majd eljutottak az algériai határ közelébe, ahol erős védelmi állásokat építettek ki, de további katonai műveletekre az algériai határ közelében nem került sor.

A Polisario azonban nem adta fel a harcot, 1980. januárjában a fegyveresei megtámadták Tarfayát, február 13-án Boujdaor városát, majd március 1. és 11. között pedig a Ouarkiz völgyben és a Tizert-fennsíkon állomásozó marokkói csa-

▲ 8-10. kép: Szaharávi katonák szemléjénél

patokat.⁹⁹ Akka városát még ez év szeptemberében ismét megtámadták, és sikeres rajtaütéseket szerveztek a nyugat-szaharai partok mentén halászó európai vagy más nemzetiségű halászhajók ellen is.¹⁰⁰ A felkelők az egyik legnagyobb győzelmüket 1981. október 31-én aratták Guelta Zemmour mellett, ahol a jelentős létszám veszteség mellett a marokkóiak elveszítették 5 repülőgépet is.¹⁰¹

Ennek ellenére a Polisario mind katonailag hátrányba került Marokkóval szemben. Ugyanis a korai győzelmeiknek a fő okai a szaharáviak motiváltsága, eredményes gerilla harcmodora mellett, az algériai kormány által biztosított fegyverzet, a bázisokként használt menekülttáborok, a mauritániai hadsereg gyengesége és a marokkói katonai vezetés hibái voltak. Miután Mauritánia kilépett a konfliktusból, illetve a marokkói hadsereg leváltotta a szaharai hadszíntéren az inkompetens katonai vezetők nagy részét a gerillák hátrányba kerültek. Ezt segítette elő, hogy 1980 májusában Dlimi tábornok – aki felismerte az addigi marokkói stratégia hatástalanságát – kidolgozta a „falak” stratégiáját az algériai és a mauritániai határon, amelyben a marokkóiak számára stratégiaiul fontos Boucra- El-Aiun és Smara területet (a „hasznos háromszög”) szó szerint elkerítették.

Az újonnan létesített erődítményrendszer célja nem a lázadók utánpótlási vonalának elvágása volt, hanem a Polisario gerillák távoltartása a Marokkó számára értékes szaharai területekről, valamint a megszállás törvényesítése, véglegesítése. Először szögesdrót akadályokat és árokrendszereket építettek a marokkóiak, később homokból és kőből kezdtek új falakat építeni.¹⁰² A szaharáviak már az építkezés elején támadásokat hajtottak végre a fal ellen, ahol több munkagépet is megsemmisítettek, de a munkálatokat komolyan hátráltatni nem voltak képesek.¹⁰³ Az első falat 1981-ben kezdték építeni és 1982-ben fejezték be. A fal Smara városától húzódva Boujdour város déli részén éri el az óceánt.¹⁰⁴ Azóta további falakat építettek, így a falrendszer mára már elérte a 2700 km hosszúságot és több mint 300 megerősített erődítmény és

figyelőposzt található rajta.¹⁰⁵ A falrendszer előtti kb. 5 km-es sávban a marokkóiak aknamezőt telepítettek, amely a világ legnagyobb egybefüggő aknamezője, ami még ma is követel áldozatokat.

Az erődrendszerben közel 100 000–170 000 katona teljesített szolgálatot.¹⁰⁶ Ez a rendszer a világ leghosszabb falrendszere, amellyel a marokkóiak „elkerítették” Nyugat-Szahara „hasznos” részét (közel 80%-a a területnek), míg a Polisariónak meghagyták a marokkóiak számára védhetetlen pusztaságot, ahonnan minden katonájukat kivonták.¹⁰⁷ Az 1987 áprilisában befejezett védelmi rendszer sikeresen megakadályozta, hogy a Polisario bázisokat működtetessen a megszállt területeken és jelentősen korlátozta a gerillák harci tevékenységét, bár megállítani azt teljesen nem tudta. A szaharáviak ugyanis több esetben is képesek voltak összehangolt támadást folytatni a Berm egy-egy pontja ellen, úgy hogy éjszaka felszedték a fal előtt telepített aknákat, elvágták a szögesdrótokat és lerohanták az izolált örposztokat. Azonban a sikeresen végrehajtott támadások után gyorsan el kellett menekülniük, mert már útba voltak feléjük a marokkói gyorsreagálású egységek.¹⁰⁸

A felkelők gyakran hajtottak úgy végre támadásokat, hogy az általuk felszedett marokkói aknákat dobálták át a falakon az ott állomásozó marokkói katonák közé.¹⁰⁹ A falrendszer építése során a Polisario folyamatosan támadta a marokkóiakat, például 1983 nyarán Lemseid települést szovjet gyártmányú rakétavetőkkal lőtték, majd szeptemberben 5 gépesített lövész zászlóalj, és 2 páncélos zászlóalj hajtott végre támadást Smara ellen.¹¹⁰ Egy hónap múlva a gerillák egy AA SAM 8 (GECKO) rakétával lelőtték egy marokkói F-1 Mirage típusú harci repülőgépet. 1984-ben megindították a „Nagy Maghreb offenzívát” a déli területeken Dakhla és Argoub körzetében, majd ismét megtámadták Zag városát, sőt 1985 elején ismét lelőtték egy másik Mirage harcirepülőgépet is. 1987-ben a marokkói egységeket 16 alkalommal érte támadás, amelyekben érzékeny veszteségeket szenvedtek el. A Polisario egységei 1988 szeptemberében egy nagyobb volumenű támadást indítottak az Oum Dreyga térségében állomásozó marokkói csapatok ellen.¹¹¹ További összecsapások zajlottak Mahbas, Awsard, Guelta Zemmour, Farsiyah, Hausa és Jdriya településeken is.

Bár úgy tűnt a Polisario a kezdeményező, valójában a marokkóiak rákényszerítették a szervezetet arra a harcmodorra – nagyobb erővel végrehajtott támadó műveletek – amit azok eddig tudatosan kerültek. Ugyanis ezekben az igen költséges támadásokban a szaharáviak jelentős veszteséget szenvedtek élőerő és technikai eszközök tekintetében, a védekező harcmodorra áttért marokkóiakkal szemben. Az egyre jobb katonai vezetéssel bíró és a korábbiakhoz képest gyorsabban reagáló, hatékonyabb marokkói egységek kiszorították őket Nyugat-Szahara területéről, így azok további katonai akciókat képtelenek voltak kivitelezni. Innentől kezdve, bár a szaharáviak felkelését a marokkóiak nem tudták teljesen felszámolni, de uralták a konfliktust, amely szép lassan elhalt. A szaharáviak hátrányát növelte, hogy a marokkói vezetés bizonyos kedvezmények lehetőségei biztosításával igyekezett megnyerni a megszállt területeken élő szaharávi lakosság lojalitását is, amelyben látható sikereket tudott elérni.¹¹²

Út a megegyezés felé, a háború befejezése

Bár a szaharáviak diplomáciai téren sikert arattak, de katonai téren egyre inkább hátrányba kerültek, mivel 1986-ban az olajárak jelentős esése miatt az algériai kormány jelentősen csökkentette a számukra nyújtott pénzügyi és katonai támogatást. Ez szintén hozzájárult ahhoz, hogy a szaharáviak csak kisebb volumenű támadásokat tudtak végrehajtani a marokkói csapatok ellen. Ekkor már a szaharáviak is tudták, hogy katonai eszközökkel képtelenek lesznek győzelmet aratni. A marokkóiak is felismerték a háború folytatásának kilátástalanságát, mert bár a Berm megépítésével „kizárták” Nyugat-Szaharából az ellenük harcoló őslakosokat, csak úgy arathattak volna végleges győzelmet, ha megtámadják az Algériában berendezkedett Polisariot, de azzal egy megnyerhetetlen háborút kockáztattak volna Algériával. Így megindult az akkor még egymás ellen harcot viselő felek lassú közeledése egymás felé.

1989. november 22-én az ENSZ közgyűlés felszólította a feleket a tárgyalások mielőbbi megkezdésére. Ezek után a marokkói uralkodó beleegyezett a Polisario vezetőivel való találkozásba, amelyre 1989. január 4-5-én került sor Marrakeshben. A találkozó nem hozott eredményt és a szembenálló felek véleménykülönbsége miatt tárgyalások sem folytatódtak tovább. Ekkor a Polisario azzal fenyegette meg a világszervezet képviselőit, hogy ismét harcot kezd a marokkóiak ellen, majd felmondva az alig egy hónappal azelőtt bejelentett tűzszünetet, több helyen is támadást indítottak a Berm ellen, ahol az azt védő marokkói katonák jelentős veszteségeket szenvedtek.¹¹³

1991 nyarán a Marokkó és a Polisario között tovább romlott, az egyébként sem problémamentes helyzet, mivel a szaharáviak nem voltak hajlandóak a fegyvereseiket Tindufba visszavonni, sőt a marokkói erődrendszerből keletre eső területeken új bázisokat hoztak létre. A marokkói hadsereg egységei augusztus 4. és 29. között Bir Lahlou és Tifariti térségében megindították az „Operation Rattle” műveletet¹¹⁴ az őket „provokáló” felkelők ellen, akik pedig ellentámadásra készültek, így a majd két éven keresztül tartó fegyvernyugvást ismét felváltotta a nyílt konfliktus.¹¹⁵ Bár Marokkó komoly sikereket ért el, de az algériai menekülttáborokba visszahúzódó szaharáviakat nem üldözte, katonai erejüket nem volt képes teljesen felszámolni, mivel tartott az algériaiakkal kirobbanó konfliktustól.¹¹⁶

A helyzet eszkalálódását elkerülendő Pérez de Cuéllar tárgyalásokat kezdett Marokkóval, majd a Polisario tudta nélkül tűzszünetet hirdetett szeptember 6-i hatállyal. Mivel a marokkóiak elérték a céljaikat visszavonultak a Berm mögé, a Polisariónak pedig nem volt ereje ellentámadást végrehajtani. Ekkor az ENSZ főtitkár 100 békefenntartó azonnali kiküldésére, majd 228 főre történő növelésére adott utasítást. A katonai kontingens mellé természetesen civil tisztviselők is érkeztek a világszervezet más misszióiból. A főtitkár így a szembenálló felek beleegyezése nélkül kettéválasztotta a tűzszünetet és a rendezési terv többi részét, ezzel együtt a Biztonsági Tanács által jóváhagyott terv az értelmét veszítette. A Polisariónak ebben a helyzetben nem maradt más választása – ha nem akart úgy tűnni, hogy ő ássa alá az ingatag békét –, mint hogy elfogadja a tűzszünetet. A területre szeptember 5-én beérkező békefenntartók parancsnoksága Laayounba települt, majd szeptember

15-én három regionális parancsnokságot állítottak fel, 10 táborral (északi, központi és a déli szektorok), és ekkor állították fel Tindufban az Összekötő Irodát is.

Az ENSZ katonák megjelenése ténylegesen is hozzájárult a konfliktus elcsön-desedéséhez, bár a szembenálló felek folyamatosan megszegték a tűzszünet rendelkezéseit.¹¹⁷ A Polisario például arra panaszkodott, hogy a marokkói vadászgépek folyamatosan berepülnek az általuk ellenőrzött területekre, míg a marokkóiak a szaharáviakat azzal vádolták meg, hogy a fal gyengén ellenőrzött pontjain behatolnak a megszállt területekre. Ennek ellenére a konfliktusnak ez a szakasza lezárult, azóta az ellenfelek csak a tárgyalóasztaloknál csatáznak.

Konklúzió

Tanulmányomban bemutattam, hogyan robban ki egy lokális konfliktus, amely rendkívül gyorsan regionalizálódott, amelyben a szembenálló felek a COIN műveletekre jellemző eszközöket alkalmaztak. A konfliktus első részében a szaharávi felkelők egyértelműen sikerre vitték a gerilla harcmodort Mauritániával szemben, azonban ezek az eszközök csak részben váltak be a politikailag, gazdaságilag és katonailag erősebb Marokkóval szemben. A marokkói vezetés tanult a mauritániaiak és a saját hibáiból és különböző harcéljárési módok ötvöztetésével képes volt katonai fölényre szert tenni, majd a „falak stratégiájával” az általa megszállt területektől távol tartani a Polisario Front fegyvereseit. A katonai válaszlépések mellett diplomáciai és gazdasági téren is előnyösebb helyzetbe kerültek a marokkóiak, így a nemzetközi figyelmet is kiváltó konfliktust előbb alacsony szintre vitték le, majd a békekötés után teljesen marginalizálták. Így voltaképpen győzelmet arattak a gerillák fölött, akiknek az esélye egy újabb sikeres háborúra minimális. ☀

▲ 11. kép: Marokkói ejtőernyős egységek bevetése Nyugat-Szaharában

Jegyzetek

- 1 <http://www.zmne.hu/aarms/docs/Volume9/Issue2/pdf/01.pdf> (letöltés ideje: 2014.08.04.)
- 2 Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 9.
- 3 John Mercer: Spanish Sahara, pp. 242-243.
- 4 Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 13.
- 5 Pablo San Martín: Western Sahara, the refugee nation, p. 98.
- 6 Robert E. Handloff: Mauritania a country study, pp. 22-23 és 27-28.
- 7 Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, p. 43.
- 8 John Damis: Conflict in Northwest Africa, The Western Sahara dispute, p. 65.
- 9 Hammad Zouitni: The Moroccan Sahara Issue from the independence of Morocco to the present, p. 239.
- 10 <http://www.scribd.com/doc/127198909/The-Occupation-of-Western-Sahara-by-Morocco-and-Mauritania> (letöltés ideje: 2014.08.05.)
- 11 Stephen Zunes and Jacob Mundy: Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution, pp. 6-7.
- 12 Ezért a „feledékenységért” igen drágán megfizetett a marokkói hadvezetés, mind élőerő, mind pedig hadianyag veszteség terén, hiszen a Polisario egységeiben igen sok olyan szaharávi harcolt, aki a spanyolok oldalán a Spanyol Légión, vagy a Nomád Egységek (Troopas Nomadas) katonájaként részt vett a Nyugat-Szaharába beszivárgó marokkói egységek kiszorításában.
- 13 David J. Dean: The Air Force Role in Low-intensity Conflict, p. 33.
- 14 Richard Lawles and Laila Monahan: War and Refugess, The Western Sahara Conflict, p. 99.
- 15 Stephen Zunes and Jacob Mundy: Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution, p. 113.
- 16 Tony Hodges: The Roots of a Desert War, pp. 229-230.
- 17 John Damis: Conflict in Northwest Africa: The Western Sahara Dispute, pp. 70-71. és Virginia Thompson and Richard Adloff: The Western Saharans, p. 252.
- 18 Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, pp. 31-34.
- 19 Stephen Zunes and Jacob Mundy: Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution, p. 9.
- 20 A szaharáviak igen pontos információkkal rendelkeztek a mauritániai helyzetről, mivel több szaharávi származású vezetőjük – Ibrahim Hakim, Ahmed Baba Miske, aki korábban mauritániai diplomataként szolgált – Mauritániából származott, illetve az ott élő szaharáviak segítségére is számíthattak.
- 21 Tony Hodges: The Roots of a Desert War, p. 231.
- 22 <http://www.zmne.hu/aarms/docs/Volume9/Issue1/pdf/07.pdf> (letöltés ideje: 2014.08.04.)
- 23 Norrie Macqueen: United Nations Peacekeeping in Africa Since 1960, p. 237.
- 24 Tony Hodges: The Roots of a Desert War, pp. 230-231.
- 25 Az algériaiak főként a szaharávi menekültek szállítását végezték, de emellett logisztikai támogatást is nyújtottak a Polisario fegyvereseinek.
- 26 Toby Shelley: Endgame in the Western Sahara, pp. 26-27.
- 27 David J. Dean: The Air Force Role in Low-intensity Conflict, pp. 35-36.
- 28 Virginia Thompson and Richard Adloff: The Western Saharans, p. 270
- 29 Anthony H. Cordesman: A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb, p. 59.
- 30 A marokkóiaknak nem csak hagyományos bombákat, de napalmot és fehér foszfort is bevettettek a szaharáviak ellen. Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 16., valamint Erik Jensen: Western Sahara, Anatomy of a Stalemate, p. 29.
- 31 Pablo San Martín: Western Sahara, the refugee nation, p. 109.
- 32 Egyes kutatók szerint a különböző törzsek különállása szinte teljesen megszűnt a menekülttáborokban, ahol mindenki szaharáviává vált, így a menekült lét a nemzeté válást igen

- erőteljesen elősegítette. Egyébként több kutató és a marokkói álláspont szerint nem létezik szaharái nép, azt mesterségesen a XX. században hozták csak létre. Ez abból a szempontból igaz, hogy a Polisario a korábbi törzsi rendszer kötelékeit igen aktívan és nagy sikerrel számolta fel, mivel az véleményük szerint a szaharái nép egységét csökkentheti. Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, pp. 16, 24-26, 29-30.
- 33 John Damis: *Conflict in Northwest Africa-The Western Sahara Dispute*, pp. 40-44.
- 34 Anthony H. Cordesman: *A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb*, pp. 60.
- 35 Yahia Zoubir: *The Western Sahara conflict: regional and international dimensions*, p. 226.
- 36 David J. Dean: *The Air Force Role in Low-intensity Conflict*, p. 42.
- 37 John Damis: *Conflict in Northwest Africa-The Western Sahara Dispute*, p. 84.
- 38 Stephen Zunes and Jacob Mundy: *Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution*, p. 11. és Robert E. Handloff: *Mauritania a country study*, p. 30.
- 39 David Lynn Price: *The Western Sahara*, p. 33.
- 40 Jim Paul, Susanne Paul, Mohamed Salem Ould Salek, Hadssan Ali, Tami Hultman: *With the POLISARIO Front of Sahara*, p. 16.
- 41 Általában véve a sivatag kevésbé alkalmas a gerilla hadviselésre, azonban a nyugat-szaharai területek jelentős része alacsony hegyekkel borított, időszakos folyóvölgyekkel, vízmosásokkal tarkított, ahol viszonylag nagyszámú barlangban lehet elrejtőzni. Ráadásul a területeken évszázadok óta ott élő szaharáviak a megszálló csapatokkal – akiknek minden ellátmányt kívülről kell magukkal hoznia – ellentétben minden víznyerő helyet ismernek. A területet megszálló haderők még a légi felderítés alkalmazásával sem tudták hatékonyan felderíteni a gerillákat, akik a francia, spanyol harcok idején megtanulták, hogy úgy védekezhetnek a repülőgépek ellen, ha éjszaka mozognak, nappal pedig rejtőzködnek. A marokkóiak úgy gondolták, hogy ha infraérzékelésű eszközökkel látják el a repülőeszközeiket, akkor képesek lesznek a Polisario erők hatékony felderítésére, felszámolására. Bár az USA támogatásával Westinghouse radarrendszert szereztek be, az nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, részben a hatalmas terület, részben pedig a kevés radar és marokkói kezelőszemélyzet nem megfelelő kiképzettsége miatt. Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, pp. 18-19.
- 42 David J. Dean: *The Air Force Role in Low-intensity Conflict*, p. 42. és Virginia Thompson and Richard Adloff: *The Western Saharans*, p. 253.
- 43 Robert E. Handloff: *Mauritania a country study*, p. 5.
- 44 Toby Shelley: *Endgame in the Western Sahara*, pp. 43-44.
- 45 Tony Hodges: *The Roots of a Desert War*, p. 246.
- 46 Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, p. 39.
- 47 John Damis: *Conflict in Northwest Africa-The Western Sahara Dispute*, p. 85.
- 48 1977 áprilisának végére a Polisario fegyveresei 18 harci gépet és helikoptert, 2 szállítórepülőgépet és 600 különböző harcjárművet, teherautót semmisítettek meg. A szövetségesek közül a marokkóiak 4200 halottat, 2800 sebesültet és 96 foglyot, míg a mauritániaiak 1600 halottat, 900 sebesültet és 16 foglyot veszítettek. A foglyok alacsony számát egyes információk azzal magyarázták, hogy a szaharáviak akkor még nem kívántak foglyokat ejteni. A jelentős veszteségek ellenére a Polisario nem tudott komolyabb sikereket elérni a megszálló csapatokkal szemben. Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, p. 36.
- 49 Stephen Zunes and Jacob Mundy: *Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution*, p. 12.
- 50 Bár ezeket a gépeket eredetileg tengeralattjárók felderítésére használták, képzett légénységükkel a hadművelet fontos elemét képezték. A franciák emellett nagy hatótávolságú Mirage-4 típusú felderítőgépeket is használtak a kevésbé ismert területek feltérképezésére és fotók készítésére.

- 51 A marokkóiak a korábbi egységeket felül további 600 katonát küldtek a mauritániaiak által elfoglalt területekre, ahol rövidesen 1200 marokkói katona tartózkodott, és még újabb egységek érkeztek Marokkóból. 1978 januárjában már 2400 katona állomásozott Zouerat-Nouadhibou térségében, 600 katona az akjouji vasércbányáknál és további 2800 fő Tiris el-Gharbia területén. A marokkói légierő még három F-5 típusú vadászgépet is telepített Nouadhibou repülőterére, hogy azok a közös hadműveletben részt vehessenek.
- 52 David Lynn Price: *The Western Sahara*, p. 62.
- 53 Tony Hodges: *The Western Sahara file*. pp. 101-102.
- 54 Richard Lawles and Laila Monahan: *War and Refugess, The Western Sahara Conflict*, p. 101.
- 55 Mauritániában és Tiris el-Gharbiában 1978 februárjában 8000 marokkói katona teljesített szolgálatot, de számuk hamarosan 9000 fő felé emelkedett, amely már a franciák aggodalmát is kiváltotta. A Polisario pedig azzal vádolta meg a mauritániai vezetést, hogy a marokkóiak kezére akarják átjátszani az országot. A kialakult pánikot jól mutatja, hogy a mauritániai politikai vezetés 1978 májusában újra a francia légierő támogatását kérte a fővárost támadás alá vevő gerillák ellen.
- 56 Robert E. Handloff: *Mauritania a country study*, pp. 121-122.
- 57 Leo Kamil: *Fueling the Fire, US policy and the Western Sahara conflict*, p. 36.
- 58 David J. Dean: *The Air Force Role in Low-intensity Conflict*, p. 44.
- 59 Tony Hodges: *The Roots of a Desert War*, p. 285.
- 60 David J. Dean: *The Air Force Role in Low-intensity Conflict*, p. 42. és Robert E. Handloff: *Mauritania a country study*, pp. 33-34.
- 61 Tony Hodges: *The Roots of a Desert War*, p. 275.
- 62 Besenyő János: *A nyugat-szaharai válság egy magyar békefenntartó szemével*, p. 139., valamint Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, p. 17.
- 63 Hammad Zouitni: *The Moroccan Sahara Issue from the independence of Morocco to the present*, p. 242.
- 64 Robert E. Handloff: *Mauritania a country study*, p. 35.
- 65 Anthony H. Cordesman: *A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb*, p. 61.
- 66 Tony Hodges; *The Roots of a Desert War*, pp. 337. és 283.
- 67 Richard Lawles and Laila Monahan: *War and Refugess, The Western Sahara Conflict*, p. 103.
- 68 Toby Shelley: *Endgame in the Western Sahara*, p. 191.
- 69 Virginia McLean Thompson, Richard Adloff: *The Western Saharans, Background to Conflict*, p. 291.
- 70 Tony Hodges: *The Roots of a Desert War*, p. 285.
- 71 Neil Clough: *Western Saharan Conflict: Prolonged Conflict and Prospects for the Future*, p. 8.
- 72 Marokkó az Amerikai Egyesült Államok legrégebbi (1786 óta!), speciális fontossággal bíró szövetségese az arab világban, aki fontos szerepet játszik az amerikai stratégiai tervekben. Az amerikaiak elkötelezettségét bizonyítja, hogy a nyugat-szaharai konfliktus során az USA nem csak anyagi támogatást és fegyvereket, de hírszerzési információkat és katonai tanácsadókat is biztosított a marokkóiak számára. Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, pp. 1-2, 45-46, valamint Yahia Zoubir: *The Western Sahara conflict: regional and international dimensions*, pp. 233-234. A marokkói és amerikai kapcsolatokról bővebben: Mohamed Sellak: *United States – Moroccan relations, Air War Collage – Air University, Research Report, May. 1991.* www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA247761 (letöltés ideje: 2014.10.06.)
- 73 Stephen Zunes and Jacob Mundy: *Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution*, p. 17.

- 74 A különböző támogatások és segélyek mellett Szaúd-Arábia 1991-ben nagylelkűen elengedte Marokkó összes adóságát, mivel az egy 2000 fős katonai kontingenssel részt vett az első öbölháborúban, amit az USA és szövetségesei folytattak a Kuvaitot megszállt Irak ellen.
- 75 Líbia korábban támogatta a Polisario gerilláit, fegyvert, logisztikai támogatást és kiképzést biztosítván számukra, de 1984-ben Kadhafi megkötötte az Oujda-i egyességet II. Hasszánnal, amelyben elismerte Marokkó jogát Nyugat-Szaharára, és vállalta, hogy fenntartja a nem sokkal korábban a saharáviakkal szemben életbe léptetett embargót. Később Líbia és Marokkó között megromlott a kapcsolat, és Líbia ismét támogatta a Polisariot, de már szerényebb mértékben.
- 76 A spanyolok a fegyvereladások mellett katonai és rendőri kiképzést is szerveztek a gyors létszámnövekedésen átment marokkói fegyveres erők tagjainak.
- 77 Stephen Zunes and Jacob Mundy: *Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution*, p. 87.
- 78 Raphael Margui: *Sahara: La Grande Riposte*, J.A. Jeune Afrique, pp. 23-30.
- 79 Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, pp. 17, 35.
- 80 Érdekes módon a Szovjetunió és a szocialista országok (Kuba és Jugoszlávia kivételével) nem ismerték el a saharáviak által kikiáltott országot és a Polisario számára nem nyújtottak közvetlen katonai támogatást. - Yahia Zoubir: *The Western Sahara conflict: regional and international dimensions*, p. 234. és Tony Hodges: *The Western Sahara file*, p. 112.
- 81 Jim Paul, Susanne Paul, Mohamed Salem Ould Salek, Hadssan Ali, Tami Hultman: *With the POLISARIO Front of Sahara*, p. 21.
- 82 Gareth M. Winrow: *The foreign policy of the GDR in Africa*, p. 143.
- 83 Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, p. 50.
- 84 Besenyő János: *A nyugat-szaharai válság egy magyar békefenntartó szemével*, pp. 146-147.
- 85 Virginia McLean Thompson, Richard Adloff: *The Western Saharans, Background to Conflict*, p. 253.
- 86 David J. Dean: *The Air Force Role in Low-intensity Conflict*, p. 44.
- 87 Tony Hodges: *The Western Sahara file*, p. 104.
- 88 Tony Hodges: *The Roots of a Desert War*, p. 287.
- 89 Stephen Zunes and Jacob Mundy: *Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution*, pp. 15-16.
- 90 Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, p. 47.
- 91 http://www.acig.org/artman/publish/article_352.shtml (letöltés ideje: 2010.09.20.)
- 92 David J. Dean: *The Air Force Role in Low-intensity Conflict*, pp. 44-45.
- 93 Bár a saharáviak többsége a Polisariot támogatta, a marokkói királyi hadseregben több százan szolgáltak, akikből külön egységeket szerveztek. A leghíresebb egységeik a 8. lövész ezred és a Maghzen (partizánvadász) alakulatok voltak. Többségüket a dél-marokkói területekről toborozták, ahol a harcias, katonai tapasztalatokkal és hagyományokkal jócskán rendelkező saharávi törzsek is éltek. Közülük a marokkóiaknak legtöbb katonát adó törzs a tekna törzsszövetségbe tartozó ait oussa törzs volt, akik a reguibat törzssel hagyományosan ellenséges viszonyban éltek. Az újonnan felállított alakulatokba azonban olyan, korábban a Polisario egységekben szolgáló, majd foglyul ejtett nyugat-szaharaiak is belekerültek, akik a saját és családjuk szabadságáért vállalták a szolgálatot a marokkói hadsereg kötelékében.
- 94 Geoffrey Jensen: *War and insurgency in the Western Sahara*, p. 44.
- 95 Anthony H. Cordesman: *A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb*, p. 63.
- 96 Leo Kamil: *Fueling the Fire, US policy and the Western Sahara conflict*, pp. 69-70.
- 97 Anthony G. Pazzanita and Tony Hodges: *Historical Dictionary of Western Sahara*, pp. 312-313.
- 98 Raphael Margui: *Sahara: La Grande Riposte*, J.A. Jeune Afrique, pp. 23-30.

- 99 Richard Lawles and Laila Monahan: War and Refugees, The Western Sahara Conflict, p. 105.
- 100 Stephen Zunes and Jacob Mundy: Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution, pp. 16-17., valamint Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 22.
- 101 2 db F-1, 1 db F-5, 1 db C-130 típusú gépet és egy csapatzállítót. – Jacob Mundy: The Morocco-Polisario War for Western Sahara, p. 220.
- 102 Norrie Macqueen: United Nations Peacekeeping in Africa Since 1960, p. 239.
- 103 Stephen Zunes and Jacob Mundy: Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution, p. 20.
- 104 David J. Dean: The Air Force Role in Low-intensity Conflict, p. 46.
- 105 Anthony H. Cordesman: A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb, p. 62.
- 106 Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 49.
- 107 Tony Hodges: The Western Sahara file, p. 105.
- 108 A saharaiak 1987. február végén végrehajtott egyik támadása két marokkói állás ellen El Farsi közelében olyan sikeres volt, hogy maga a marokkói király, II: Hasszán vonta felelőségre a körzetet irányító tábornokot. Az esetről készült jelentés kritizálta a marokkói katonai hírszerzést, valamint rámutatott, hogy a falon állomásozó egységek nem rendelkeztek elegendő páncélelhárító fegyverrel, illetve a gyorsreagálású erők felszereltsége, tevékenysége is kívánivalót hagyott maga után. Ezeket a tapasztalatokat a későbbiek során a marokkóiak felhasználták az egységeik hatékonyságának növelésére. Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 51.
- 109 Közlés a szerző által 2004-ben készített interjúból, a Mehaires táborban szolgáló Salek ben Mohamedtől.
- 110 Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, pp. 50-51.
- 111 Yahia Zoubir: The Western Sahara conflict: regional and international dimensions, pp. 228-229.
- 112 Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 10.
- 113 Stephen Zunes and Jacob Mundy: Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution, p. 183.
- 114 A művelet még „Tifariti offenzíva” néven is ismert.
- 115 <http://shelf3d.com/i/1991%20Tifariti%20offensive> (letöltés ideje: 2014.08.04.)
- 116 Geoffrey Jensen: War and insurgency in the Western Sahara, p. 17.
- 117 S/23299 sz. ENSZ dokumentum

Felhasznált irodalom

- Besenyő, János (2010): Saharawi refugees in Algeria, AARMS, Volume 9, Issue 1. pp. 67-78. <http://www.zmne.hu/aarms/docs/Volume9/Issue1/pdf/07.pdf>
- Besenyő, János (2010): The Occupation of Western Sahara by Morocco and Mauritania, Periodical of the Scientific board of Military Security Office, Special Issue, pp. 76-94 <http://www.scribd.com/doc/127198909/The-Occupation-of-Western-Sahara-by-Morocco-and-Mauritania>
- Besenyő, János (2010): Western-Sahara under the Spanish empire, AARMS, Volume 9, Issue 2. pp. 195-215, <http://www.zmne.hu/aarms/docs/Volume9/Issue2/pdf/01.pdf>
- Besenyő, János (2012): A nyugat-szaharai válság egy magyar békefenntartó szemével, Publikon Kiadó, Pécs.
- Clough, Neil (2008): Western Saharan Conflict: Prolonged Conflict and Prospects for the Future, Air Command and Staff College, Air University, Maxwell Air Force Base, Alabama
- Cordesman, Anthony H. (2002): A Tragedy of Arms, Military and Security Developments in the Maghreb, Greenwood Publishing Group

- Damis, John (1983): Conflict in Northwest Africa-The Western Sahara Dispute, California, Hoover Institution Press, Stanford University
- Dean, David J. (1986): The Air Force Role in Low-intensity Conflict (Air University, Air University Press, Maxwell, Air Force Base, Alabama 36112-5532)
- Handloff, Robert E. (1990): Mauritania a country study, December, Area handbook series, DA pam 550-161, Washington
- Hodges, Tony (1983): The Roots of a Desert War, Lawrence Hill & Company
- Hodges, Tony (1984): The Western Sahara file: Third World Quarterly, Vol. 6, No. 1 (Jan. 1984), pp. 74-116
- Jensen, Erik (2005): Western Sahara, Anatomy of a Stalemate, International Peace Academy, Lynne Rienner Publishers
- Jensen, Geoffrey (2013): War and insurgency in the Western Sahara, Strategic Studies Institute and US Army War Collage Press
- Kamil, Leo (1987): Fueling the Fire: U.S. Policy and the Western Sahara Conflict, Trenton, N.J, The Red Sea Press
- Lawles, Richard, Monahan, Laila (1987): War and Refugees, The Western Sahara Conflict, Pinter Publishers, London and New York
- Macqueen, Norrie (2002): United Nations Peacekeeping in Africa Since 1960, Pearson Education
- Margui, Raphael: Sahara (1979); La Grande Riposte, J.A. Jeune Afrique, No. 985. 21 Novembre 1979, 20. Année, pp. 23-30.
- Mercer, John (1976): Spanish Sahara, London, George & Unwin Ltd
- Mundy, Jacob (2009): The Morocco – Polisario War for Western Sahara. In: Barry Rubin, Conflict and Insurgency in the Contemporary Middle East, Routledge
- Paul, Jim, Paul, Susanne, Mohamed Salem Ould Salek, Hadssan Ali, Tami Hultman (1976): With the POLISARIO Front of Sahara, MERIP Reports, No. 53, pp. 16-21
- Pazzanita, Anthony G., Hodges, Tony (1994): Historical Dictionary of Western Sahara, 2. kiadás, Metuchen, N.J., Scarecrow Press
- Price, David Lynn (1979): The Western Sahara, The Washington Papers
- San Martin, Pablo (2010): Western Sahara, The refugee nation, University of Wales Press, Cardiff, 226 oldal
- Sellak, Mohamed (1991): United States – Moroccan relations, Air War Collage – Air University, Research Report, www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA247761
- Shelley, Toby (2004): Endgame in the Western Sahara, What Future for Africa's Last Colony? Zed Books, London&New York
- Thompson, Virginia McLean, Adloff, Richard (1980): The Western Saharans, Background to Conflict, Taylor & Francis
- Tifariti Offensive - <http://shelf3d.com/i/1991%20Tifariti%20offensive>
- Winrow, Gareth M. (1990): The foreign policy of the GDR in Africa, Soviet and East European Studies-78, Cambridge University Press
- Zoubir, Yahia (1990): The Western Sahara conflict: regional and international dimensions, The Journal of Modern African Studies, 28, 2 (1990), pp. 225-243
- Zouitni, Hammad (2013): The Moroccan Sahara Issue from the independence of Morocco to the present, In: Moroccan Yearbook of Strategy and International relations, L'Harmattan - CMIESI, pp. 239-258.
- Zunes, Stephen, Mundy, Jacob (2010): Western Sahara, War, nationalism and Conflict Irresolution, Syracuse University Press

English Abstract

Guerrilla War in Western Sahara: Polisario vs. Morocco and Mauritania

This study talks about the guerrilla war fought between the Polisario Front – representing the Western Saharan natives – and the Kingdom of Morocco, as well as Mauritania. Even today, this guerrilla war provides many lessons regarding desert COIN (counter-insurgency) operations. Besides reviewing the necessary activities for conducting a successful guerrilla war, the author delineates the most efficient methods for defending against one, since this is the first operation, where the Moroccan government – standing up against the guerrillas in an unusual manner – has achieved long-standing results by the construction of a system of fortifications, as well as by the restructuring of its tactics and the units stationed in the Western Saharan region.

A szerzőről

alezredes,
a hadtudományok doktora
A Magyar Honvédség
Geoinformációs Szolgálatának
osztályvezetője

About the Author

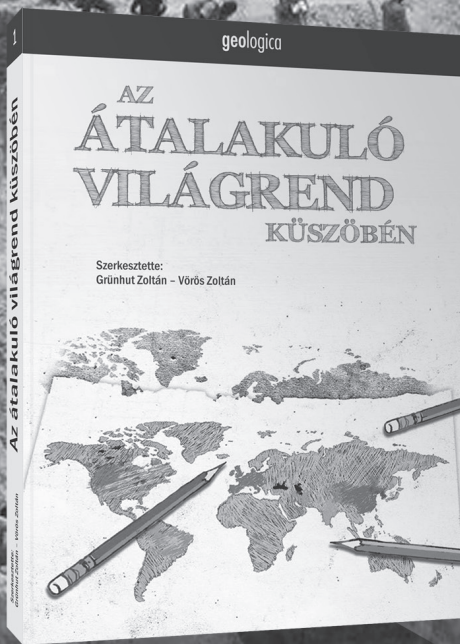
lieutenant-general, PhD in military
science, head of department at
the Geoinformation Service of the
Hungarian Armed Forces

besenyo.janos@gmail.com

geologica

elemzések • folyóirat • könyvek

Keresse a köteteket az Alexandra és Lira Könyvesboltokban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon,
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon!